

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Фінансовий та страховий менеджмент»

на тему: **«ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ**

ТА ЇЇ ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»

Виконавець:

студент 2 курсу, 2 групи ФЕУП
Ластовенко Олексій Миколайович

(підпис)

Науковий керівник:

к. е. н., викладач
Андрєєва Яна Сергіївна

(підпис)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Тенденції розвитку світової економіки свідчать про те, що інноваційний розвиток все більше набирає силу, являє собою майбутнє та розвиває передумови для формування цифрової економіки. Інноваційний напрям розвитку є базою для розвитку промислового капіталу, бізнесу, а інформація, знання, інтелектуальний капітал створюють інноваційно-інвестиційний клімат для конкурентних переваг окремих країн та регіонів більшою мірою, ніж їх сировинні ресурси. Новітні технології та організаційно-економічні зміни є джерелом для виходу економіки України зі системної кризи, переростання її в цифрову економіку.

Тому в умовах економічного спаду важливого значення набуває розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств. Розвиток української економіки головним чином корелюється з масштабним використанням інноваційних ресурсів. Широкомасштабне використання інноваційного потенціалу підприємств України є головною передумовою для забезпечення стабільного розвитку секторів економіки.

Вивчення світового та вітчизняного досвіду переконливо свідчить, що вирішення проблем інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності підприємств полягає, у першу чергу, в обґрунтуванні теоретично-методичних підходів для збільшення обсягів притоку інвестицій. В ринковому середовищі, яке постійно змінюється, інноваційна діяльність підприємства буде здійснюватися успішно лише за умови збільшення обсягів ресурсів в її розвиток і їх ефективного використання.

Активізація інноваційної діяльності суб'єктами господарювання набуває особливої актуальності. Без інноваційної переорієнтації державної політики, без підвищення інноваційної активності, а також ефективної політики фінансового забезпечення інноваційного розвитку неможливо досягти основної мети економічного регулювання — підвищення ефективності та конкурентоспроможності виробництва. Тому вирішення проблем впровадження інноваційних ресурсів як на рівні держави, так і на рівні суб'єкта господарювання є — головною проблемою розвитку інноваційної діяльності в Україні.

Метою дослідження є визначення системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку країни та здійснення комплексного аналізу фінансування інноваційної діяльності в Україні.

Завдання дослідження:

- дослідити теоретико-методичні засади інноваційної діяльності підприємств та їх фінансове забезпечення;
- з'ясувати систему фінансового забезпечення інноваційної діяльності;
- проаналізувати динаміку інноваційної діяльності підприємств України;
- надати оцінку фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств України;
- обґрунтувати економіко-математичну модель інноваційної привабливості діяльності підприємств та їх фінансове забезпечення;

- дослідити зарубіжний досвід фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств;
- обґрунтувати шляхи оптимізації фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств та форми їх стимулювання.

Об'єктом дослідження є інноваційно-інвестиційний процес та фінансові форми його забезпечення.

Предмет дослідження є теоретичні та методичні аспекти оптимізації інноваційної діяльності підприємств та їх фінансового забезпечення.

Методи дослідження. Методологічною основою дипломної роботи є діалектичний метод пізнання, який охоплює загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: аналіз і синтез, єдність історичного та логічного, рух від абстрактного до конкретного — при вивченні і формуванні теоретичних та методичних засад інноваційної діяльності підприємств та їх фінансового забезпечення; метод експертних оцінок, балансовий і статистичний методи — при моніторингу інноваційної діяльності підприємств України та їх фінансового забезпечення; методи індукції та дедукції, моделювання й обґрунтування, графічний метод — для наукового обґрунтування напрямків активізації інноваційної діяльності підприємств, обґрунтування елементів економіко-математичної моделі інноваційної привабливості діяльності підприємств та їх фінансового забезпечення; методи абстрактно-логічний і узагальнення — при обґрунтуванні шляхів оптимізації фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств та форм їх стимулювання.

Інформаційну базу дослідження складають закони України, укази Президента України, нормативні акти Кабінету Міністрів України — в аспекті інноваційної діяльності підприємств та їх фінансового забезпечення, офіційні дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Комітету Верховної Ради України з питань промислової політики та підприємництва, Державного департаменту з питань адаптації законодавства Міністерства юстиції України, аналітичні огляди Європейського статистичного агентства, монографічні дослідження.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (74 найменування) та одного додатку. Загальний обсяг роботи становить 119 сторінок. Основний зміст викладено на 106 сторінках. Робота містить 17 таблиць, 19 рисунків.

Публікації. За темою кваліфікаційної роботи автором у співавторстві з Карповим В. А. опубліковано 1 наукову статтю «Динаміка інвестицій в Одеській області» у збірнику «Науковий студентський вісник ФЕУП ОНЕУ» №27, 2017 р.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні засади інноваційної діяльності підприємств та її фінансового забезпечення»* розглянуто сутність та теоретичні основи інноваційної діяльності підприємств. Інтелектуальний капітал розглядається

як засіб виходу суспільного виробництва з кризи. Розкрито систему фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств.

У другому розділі *«Моніторинг інноваційної діяльності підприємств України та її фінансового забезпечення»* проаналізовано динаміку інноваційної діяльності підприємств України. Надано оцінку фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств. Обґрунтовано економіко-математичну модель інноваційної привабливості діяльності підприємств та її фінансового забезпечення.

У третьому розділі *«Основні напрямки оптимізації фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств України»* запропоновано шляхи оптимізації фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств та форми її стимулювання з урахуванням зарубіжного досвіду.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Державна політика в сфері інтелектуальної власності в Україні впевнено наближається до міжнародних стандартів, тому вкрай необхідно здійснити всі відповідні організаційно-правові заходи, спрямовані на її подальше удосконалення та прискорення. Науковий та інтелектуальний потенціал України не зможе повною мірою реалізуватися без проведення ефективної державної політики у сфері інтелектуальної власності. Це головні необхідні засоби для здійснення економічного прориву в умовах світової економічної кризи, виходу на рівень виробництва високих інноваційних технологій, що і є основним завданням для країни, яка намагається відмовитися від ролі «сировинного додатку» цивілізованого світу та увійти до числа економічно розвинених держав.

Як показали авторські розрахунки, збільшення загальної суми витрат на інновації в економіку України на 1 млн грн призведе до зростання ВВП України на 104,698 млн грн.

2. Інноваційна діяльність на підприємстві потребує не лише інтелектуальної діяльності наукових працівників, але й значної фінансової підтримки. Основним джерелом фінансування інновацій у промисловості України були і залишаються власні кошти підприємств, частка яких у структурі джерел фінансування інноваційної діяльності протягом аналізованого періоду становила 50–95%. Серед них можна виділити наступні: прибуток підприємства, акціонерний капітал, страхові відшкодування, внески, амортизаційні фонди, безоплатні інвестиції, іммобілізовані надлишки основних та обігових коштів, нематеріальних активів та цільові надходження. Їх перевага серед інших джерел фінансування інноваційної діяльності зумовлена високими процентними ставками на позиковий капітал, недостатньо чітким та надміру складним процесом залучення фінансових ресурсів — у зв'язку з несприятливим інвестиційним кліматом та нерозвиненістю венчурного фінансування інноваційної діяльності.

3. Відповідно до Європейських засад для розвитку інноваційної діяльності в Україні потрібно здійснити комплекс організаційно-економічних заходів, що охоплюватимуть:

- здійснення ефективної державної інноваційної політики, погоджуючи темпи і пропорції розвитку науки, технологій і виробництва;
- удосконалення механізму захисту прав інтелектуальної власності та процедур патентного захисту інновацій;
- забезпечення сприятливого клімату для створення власних наукомістких виробництв повного циклу шляхом використання різних форм державної підтримки;
- розвиток інноваційної інфраструктури шляхом покращення системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності, сертифікації і впровадження розробок, підготовки і перепідготовки кадрів;
- забезпечення комерціалізації наукових результатів шляхом формування основ для ефективного партнерства державного та підприємницького секторів в інноваційній сфері;
- розширення міждержавного співробітництва в галузі наукових розробок та інноваційної діяльності, координації зусиль у питаннях розвитку пріоритетних для кількох держав напрямів.

4. Основою державної політики з фінансового забезпечення інноваційного розвитку повинні стати створення спеціалізованих державних фінансових інститутів та їх взаємодія з банківськими установами, що дасть змогу докорінно змінити вектори руху економіки України.

Розвиток венчурної індустрії повинен стати одним із пріоритетів економічної політики держави. Головними сферами використання венчурного капіталу є високі і нові технології, які сприяють зростанню зайнятості населення і рівня життя. Венчурне інвестування є оптимальним механізмом підтримки національної економіки, а особливо в період кризи.

5. Як показала економіко-математична модель фінансового забезпечення розвитку інновацій упродовж 2000–2017 рр., не було чіткої тенденції зміни загальної суми витрат на інноваційний розвиток економіки України. Коефіцієнт регресії (кореляції) $a_0 = 773,22$ показав, що в середньому сума витрат на інноваційний розвиток зростала щорічно на 773,22 грн, і це є вкрай недостатнім для стабілізації економіки.

Проведений аналіз свідчить про відсутність підтримки вітчизняних виробників з боку держави в галузі застосування інноваційних технологій та про відсутність зацікавленості іноземних інвесторів запроваджувати інновації в економіку України.

Істотним джерелом коштів для фінансування інвестицій шляхом пільгового кредитування мають стати заощадження населення, величина яких оцінюється експертами в десятки мільярдів гривень. Для цього необхідно здобути довіру вкладників шляхом систематичної індексації вкладів.

Для фінансування сфери науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт необхідно розробити і запровадити дійові механізми акумуляції та розміщення коштів з метою фінансування стратегічно важливих проектів (насамперед військово-промислового комплексу, орієнтовного на експорт) з участю держави і фінансових інститутів.

6. Основними напрямками, які могли б забезпечити Україні вихід на світовий ринок за допомогою інновацій та покращити її внутрішнє становище, є:

- запровадження системи пільг для підприємств, які впроваджують інновації та реалізують інноваційну продукцію;
- встановлення системи прогресивного оподаткування для підприємств, які випускають застарілу та неконкурентоспроможну продукцію;
- відновлення роботи Державного інноваційного фонду; розроблення системи кредитного забезпечення;
- стимулювання іноземних інвестицій; формування ефективної нормативно-правової бази, яка стосується інноваційної та наукової діяльності;
- намагання переорієнтувати зовнішньоекономічну діяльність на високотехнологічний експорт, насамперед продукції військово-промислового сектору економіки. Держава повинна виходити на стратегічний напрям розвитку економіки, а не орієнтуватись на короткострокову вигоду.

7. Зважаючи на зарубіжний досвід необхідно проводити інноваційну політику за такими двома принципами:

- фіскальні преференції не повинні бути дискримінаційними, мати прозорі критерії та процедуру отримання, не надавати штучно конкурентних переваг окремим підприємствам і бути інструментом загальної дії, тобто стимулювати усі підприємства інвестувати у власний інноваційний потенціал;
- надання адресної допомоги окремим підприємствам, чії проекти можуть мати виняткове значення для економіки чи безпеки країни, має відбуватись лише неподатковим шляхом (державне замовлення, кредити, гранти, прямі інвестиції, фінансові гарантії) і при цьому на основі реалізації програмно-цільового методу.

8. Велику роль серед непрямих методів державного стимулювання фінансування інноваційної діяльності відіграє саме податкове стимулювання. Податкові кредити активно використовуються урядами ЄС. Необхідно надавати податковий кредит у розмірі 30% від першого 1 млрд грн, вкладеного у НДДКР. Передбачити підвищення величини податкового кредиту в розмірі 50% для малих українських підприємств, які вперше здійснили фінансування НДДКР. Особливу увагу приділити зміцненню стимулів для приватного сектору; узгодженню взаємодії між ключовими суб'єктами інноваційного процесу в конкурентних кластерах; підтримці конкурентоспроможності малих та середніх підприємств.

9. На рівні центральних органів влади України необхідно забезпечити пріоритетний розвиток інтелектуального капіталу та військово-промислового комплексу, поліпшити інноваційно-інвестиційний клімат. На регіональному рівні органів влади України — першочергово покращити інноваційно-інвестиційний клімат регіонів, надати податкові, кредитні пільги строком на 1–3 роки підприємствам, що займаються інноваційно-інвестиційною діяльністю, для використання промислової інфраструктури, зокрема: земельних ділянок, мереж газопостачання, електропостачання, водопостачання тощо.

АНОТАЦІЯ

Ластовенко О. М., «Інноваційна діяльність підприємств та її фінансове забезпечення», кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою «Фінансовий та страховий менеджмент»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є інноваційно-інвестиційний процес та фінансові форми його забезпечення.

У роботі розглядаються теоретичні засади інноваційної діяльності підприємств та її фінансового забезпечення.

Зроблено моніторинг інноваційної діяльності підприємств України та її фінансового забезпечення. Обґрунтовано основні напрямки оптимізації фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств України. Запропоновано економіко-математичну модель інноваційної привабливості діяльності підприємств та її фінансового забезпечення.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інтелектуальний капітал, фінансове забезпечення, економіко-математична модель, форми фінансування, фінансові інструменти, промислові підприємства, інноваційна політика.

ANNOTATION

Lastovenko O. M., «Innovative activity of enterprises and its financial support»,
qualifying work for obtaining an educational master's degree in a specialty
072 «Finance, Banking and Insurance» for the master's degree program
«Financial and insurance management»,
Odessa National University of Economics
Odessa, 2018

Master's qualification work consists of three sections. The object of research is the innovation-investment process and the financial forms of its provision.

The paper considers the theoretical foundations of innovative activity of enterprises and its financial support.

The monitoring of innovation activity of Ukrainian enterprises and its financial support is made. The basic directions of optimization of financial support of innovative activity of enterprises of Ukraine are substantiated. The economic-mathematical model of innovation attractiveness of enterprises and its financial support is proposed.

Keywords: innovation activity, intellectual capital, financial support, economic-mathematical model, forms of financing, financial instruments, industrial enterprises, innovation policy.